

Милена Милановић

Биографски лексикон
СРПСКИ ПИСЦИ
У РАСЕЈАЊУ
1914-2014

Biographical Lexicon
SERBIAN WRITERS
IN DIASPORA

Београд - 2015 - Belgrade

Милена Милановић

Биографски лексикон
СРПСКИ ПИСЦИ
У РАСЕЈАЊУ
1914-2014

Biographical Lexicon
SERBIAN WRITERS
IN DIASPORA
1914-2014

Београд - 2015 - Belgrade

Аутор пројекта и издавач:
МИЛЕНА МИЛАНОВИЋ

Author of the project and publisher
Milena Milanovic

Администрација:
ВЕСОЛ д.о.о.
Редакција биографских лексикона
Београд, Курсулина 1/III
тел. +381 11 244 20 76
e-mail: srbiusvetu@ptt.rs
www.srpskaenciklopedija.com

Administration
Publishing office of biographic lexicon
VESOL
Belgrade, Kursulina Str. 1
тел. +381 11 244 20 76
e-mail: srbiusvetu@ptt.rs
www.srpskaenciklopedija.com

Пројекат је заштићен
код Ауторске агенције за Србију
под бр. К-13/01 и К-45/04

The Project protected
by JAA Serbian Authors Agency
under the number K-13/01 and K-45/04

Copyright © 2015 by Milena Milanović

Савет̄ пројекта̄

Project Council

Академик проф. др Слободан Реметић, раније директор Института за српски језик Српске академије наука и уметности, Београд, председник Савета

Academician Prof. Dr. Slobodan Remetić, was director of Institute for Serbian language of Serbian Academy of Science and Arts, Belgrade, the president of The Council

Проф. др Слободанка Владив Гловџер, универзитетски професор и писац, Монаши универзитет у Мелбурну, Аустралија

Prof. Dr. Slobodanka Vladiv-Glover, university professor and writer, Monashi University in Melbourne, Australia

Проф. др Славомир Гвозденовић, писац, представник Српске заједнице у парламенту Румуније

Prof. Dr. Slavomir Gvozdenović, writer, representative Serbian community in Parliament, Romania

Др Драган Драгојловић, писац, дипломата, директор Задужбине Иво Андрић, Београд

Dr. Dragan Dragojlović, writer, diplomat, director of Memorial „Ivo Andrić“, Belgrade

Проф. др Васкрсија Јањић, потпредседник Академије наука и уметности Републике Српске, Бањалука

Prof. Dr. Vaskrsija Janjić, vice-president of Academy of Science and Arts of Republica Srpska, Banjaluka

Др Предраг Мандић, слависта, уредник Српског радио-програма, Печуј, Мађарска

Dr. Predrag Mandić, slavic, editor of Serbian Radio Programme, Pechuj, Hungary

Др Миодраг Матицки, писац, председник Вукове задужбине, Београд, потпредседник Матице српске, Нови Сад

Dr. Miodrag Maticki, writer, president of „Vuk Memorial“, Belgrade, vice-president of Matica srpska, Novi Sad

Проф. др Никола Моравчевић, универзитетски професор, писац, Чикаго, САД

Prof. Dr. Nikola Moravčević, university professor, writer, Chicago, USA

Проф. др Миливоје Павловић, писац, проректор Мегатренд универзитета, Београд

Prof. Dr. Milivoje Pavlović, writer, vice-president of Megatrend University, Belgrade

Мр Звонко Шошевић, виши саветник Управе за дијаспору Министарства спољних послова Србије, Београд

Mr. Zvonko Šošević, senior council for Diaspora Board in Ministry of Foreign Trade Serbia, Belgrade

САРАДНИЦИ ЛЕКСИКОНА

Соња Бесфорд, писац, председник Удружења српских писаца и уметника у иностранству, Лондон, Велика Британија

Проф. др Вељко Брборић, Филолошки факултет Београдског универзитета

Стеван Бугарски, писац, члан Темишварског одбора Матице српске, Румунија

Вјекослав Вукадин, писац, председник Српског друштва за књижевност, уметност и културу Ротердам (западноевропска српска књижевност), Холандија

Проф. др Даринка Вучинић, писац, професор Универзитета у Приштини, у пензији

Даница Додић, писац, уредник париског „Песничког пролећа“, Француска

Катарина Костић, писац, председник Српско-канадског друштва писаца „Десанка Максимовић“, Торонто, Канада

Вида Мальковић, писац, Мелбурн, Аустралија

Проф. мр Живко Марковић, писац, представник Удружења српских писаца Швајцарске

Љубиша Симић, писац, председник Удружења писаца „Седмица“, Франкфурт на Мајни, Немачка

Др Светлана Мирчов, културолог, управник Библиотеке Правног факултета, Београд

Др Милош Немањић, социолог културе, Београд

Ивана Николић, руководилац Одељења *Serbica* Народне библиотеке Србије, Београд

Проф. др Бошко Сувајџић, председник Међународног комитета слависта, Београд

THE LEXICON COOPERATORS

Sonja Besford, writer, president of Association of Serbian Writers and Artists Abroad, London, Great Britain

Prof. Dr. Veljko Brborić, Philology Faculty of Belgrade University

Stevan Bugarski, writer, the member of Temishvar Board of Matica srpska, Romania

Vjekoslav Vukadin, writer, president of Serbian Society for Literature, Art and Culture, Rotterdam (West European Serbian Literature) Holand

Prof. Dr. Darinka Vučinić, writer, university professor in Prishtina, retired

Danica Dodić, writer, editor of Parisian Poets Spring, France

Katarina Kostić, writer, president of Serbian-Canadian Society of Writers „Desanka Maksimović“, Toronto, Canada

Vida Maljković, writer, Melbourne, Australia

Prof. Mr. Živko Marković, writer, representative of Serbian Writers Association, Switzerland

Ljubiša Simić, writer, representative of Writers Association „Seventh“, Frankfurt/M, Germany

Dr. Svetlana Mirčov, culturologist, the chief of Law School Library, Belgrade

Dr. Miloš Nemanjić, social worker of culture, Belgrade

Ivana Nikolić, the chief of National Library Devison *Serbica*, Belgrade

Prof. Dr. Boško Suvajdžić, president of International Slavic Committee, Belgrade

ИЗВРШНА РЕДАКЦИЈА

Главни и одговорни уредник
Милена Милановић

Заменик уредника
Олија Белосавић Милановић

Рецензент
проф. др Владимир Гречић

Секретар
Љиљана Ковачић

Лектор и преводилац
Мирослава Глишић

Сарадници
Весна Писџруин Милановић
Данило Жуловић
Грозда Пејчић

Обрада фотографија
Марко Јока

Дизајн и компјутерски слог
Бранко Ковачић

Штампа:
Шџамџарија „Радунић“ г.о.о.
Београд, Ресавска 78

EXECUTIVE EDITORIAL STAFF

Editor-in-chief
Milena Milanović

Deputy editor
Olga Belosavić Milanović

Reviewer
Prof. Dr. Vladimir Grečić

Secretary
Ljiljana Kovačić

Editor of English text and Translator
Miroslava Glišić

Cooperators
Vesna Pistruić Milanović
Danilo Žulović
Grozda Pejčić

Photograph arrangement
Marko Joka

Design and computer syllable
Branko Kovačić

Printing:
Printing shop „Radunić“ Ltd.
Belgrade, Resavska Str. 78

САДРЖАЈ

<i>Академик Маџија Бећковић:</i>	
Уместо предговора	11
<i>Милена Милановић:</i>	
Реч аутора	12
<i>Проф. др Владимир Гречић:</i>	
Извод из рецензије - Српски јубилеји у књигама	22
<i>Олиа Белосавић Милановић:</i>	
200 - годишњица доласка Ђорђа Шагића (Џорџа Фишера) у Америку	25
ПИСЦИ О КЊИГАМА И УДРУЖЕЊИМА	
<i>Васа Д. Михаиловић:</i>	
Расејано слово	33
<i>Миодраг Маџици:</i>	
Вукова Даница, књига нашег трајања	33
<i>Стеван Бујарски:</i>	
О књижевним удружењима Срба на тлу данашње Румуније	36
<i>Живко Марковић:</i>	
Удружење српских писаца у Швајцарској, пре и после светских ратова	39
<i>Јованка Хрваћанин:</i>	
Наша књижевност у изгнанству – Крфски Забавник	46
<i>Свејлана Мирчов:</i>	
Песме и приче из Штампариие српских инвалида у Бизерти	49
<i>Соња Бесфорџ:</i>	
Удружење српских писаца и уметника у иностранству 1951, Лондон .	52
<i>Милан Дачовић:</i>	
Сабор књижевних стваралаца из расејања – Београд, 1951-1999. ...	54
<i>Катарина Косић:</i>	
Основала нас је Десанка Максимовић – Српско-канадско удружење писаца „Десанка Максимовић“, Торонто	55
<i>Љубиша Симић:</i>	
Оаза српске поезије и писмености – Удружење писаца „Седмица“, Франкфурт на Мајни	52

<i>Књижевни клуб Берлин, Немачка:</i>	
Језик нам је отаџбина	62
<i>Даница Додић:</i>	
Париско песничко пролеће	64
<i>Милован Рајајић:</i>	
Поезија Литерарног удружења „Зора“, Мелбурн, Аустралија	65
<i>Слободан Ракић:</i>	
Српски загранични лирски кругови	67
<i>Јелена Милојковић-Ђурић:</i>	
Поводом двадесете годишњице од оснивања Северно-америчког друштва за српске студије, САД	70
<i>Бошко Сувајић:</i>	
Међународни конгрес слависта – Београд, 2018.	78
<i>Душица Ивановић:</i>	
200 година Срба у Америци	79
БИОГРАФИЈЕ, 1–800	81
<i>Списак предавања чланова УСПУИ</i>	425
Азбучник	439
Одабрана литература	451
СРПСКО НАСЛЕЂЕ	
Славенко Терзић: Ко су Срби	464
Славко Вејиновић: Српске сеобе	468
Мирослављево јеванђеље, 1192.	474
Слободан Милеуснић: Хиландар 1180	476
Аутокефалност СПЦ 1219	478
Патријаршија СПЦ 1346	480
Душанов Законик 1349.	482
Први српски буквар инока Саве 1597.	484
Саборна црква у Темишвару 1748.	485
Српска школа „Јован Милетић“ 1777.	487
Српске народне новине, Будимпешта, 1791.	489
Американски Србобран, 1901.	491
Ивана Николић: Србика, при Народној библиотеци Србије	492
СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У СВЕТУ	497
ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНА ПРЕДСТАВНИШТВА	
СРБИЈЕ У СВЕТУ	545
БЕЛЕШКА О АУТОРУ	575

CONTENTS

<i>Academician Matija Beckovic:</i>	
Instead of Foreward	10
<i>Milena Milanovic:</i>	
The Author`s Word	12
<i>Vladimir Grecic, PhD:</i>	
Extract from Critique - Serbian jubilees in books	22
<i>Olga Belosavic Milanovic:</i>	
Two hundred years of George Sagic /	
George Fisher coming to America	25
WRITERS IN BOOKS AND ASSOCIATIONS	
<i>Vasa D. Mihailovic:</i>	
Spread letter	33
<i>Miodrag Maticki:</i>	
Vuk`s Danica, the book of our confirmation	33
<i>Stevan Bugarski:</i>	
Serbian literary association on the ground of present Rumania	39
<i>Zivko Markovic:</i>	
Association of Serbian Writers in Switzerland	
before and after world wars	39
<i>Jovanka Hrvacanin:</i>	
Our literature in egzile - Corfu pictoral magazine	46
<i>Svetlana Mircov:</i>	
Poems and stories from the printing shop of Serbian invalid in Bizerta	49
<i>Sonja Besford:</i>	
Association of Serbian Writers Abroad, 1951, London	52
<i>Milan Dacovic:</i>	
Meeting of literary creators from Diaspora - 1951-1999	54
<i>Katarina Kostic:</i>	
Desanka Maksimovic founded us - Serbian-Canadian Writers	
Association „Desanka Maksimovic“, Toronto	55
<i>Ljubisa Simic:</i>	
Oasis of Serbian poetry and writing - Association of Serbian poetry	
and writers „St`rseventh“, Frankfurt/M.	59

<i>Literary Club Berlin, Germany:</i>	
Language is our fatherland	62
<i>Danica Dodic:</i>	
Parisian spring of poetry	64
<i>Milovan Rapajic:</i>	
Poetry of Literary Association „Dawn“, Melbourne, Australia	65
<i>Slobodan Rakitic:</i>	
Serbian lyric circles outside the border	67
<i>Jelena Manojlovic Djuric:</i>	
On the occasion of two hundred years since the foundation	
of North American Association of Serbian Studies, USA	70
<i>Bosko Suvajdzic:</i>	
International Congress of Slavics, Belgrade 2018	78
<i>Dusica Ivanovic:</i>	
200 years Serbs in America	79
BIOGRAPHIES, 1-800	81
List of Lectures of ASWA Members	425
Alphabet	439
Selected Literature	451
SERBIAN INHERITAGE	
<i>Slavenko Terzić: Who are Serbs</i>	464
<i>Slavko Vejinović: Serbian Migrations</i>	468
<i>Miroslav Gospel, around 1180</i>	474
<i>Slobodan Mileusnić: The Hilandar Monastery 1198.</i>	476
<i>The Autocephalous Serbian Orthodox Church 1219.</i>	478
<i>Serbian Patriarchy 1346.</i>	480
<i>Czar Dušan`s Code 1349.</i>	482
<i>First Serbian Spelling Book of Inok Sava 1597.</i>	484
<i>The Serbian Orthodox Catedrale, Timosoara, Romania, 1748.</i>	485
<i>Serbian School „Jovan Miletić“, Trieste, Italy, 1777.</i>	487
<i>The Newspapers Srpske narodne novine, Budapest, Hungary, 1791.</i> ..	489
<i>American Srbobran, Pitsbourg, USA, 1901.</i>	491
Ivana Nikolić: <i>Serbika in National Library of Serbia</i>	494
SERBIAN ORTHODOX CHURCH IN THE WORLD	497
DIPLOMATIC CONSULAR REPRESENTATIVE OFFICES	
OF SERBIA IN THE WORLD	545
THE AUTHOR`S WORD	575

Instead of Foreword

Here's the book we have been awaiting for a long time. For decades we have been lamenting that it's high time for having it and that loosing hope that we are ever going to have it.

If we were blessed, and that is one of our most favorite saying, we should have had it long ago, and later just update it. It seemed it was easier earlier to come across them and compose the address book of our people in Diaspora, but it was as if they abhorred it themselves. Until recently, there were just a few writers in Diaspora. As the number of the expatriates grew, there was less hope that we will ever obtain this kind of lexicon. The most modest lexicon was an unreachable goal, but, here, in front of us there it is: the magnificent, regular, lexicon of Serbian writers in Diaspora prepared according to international standards, It will be one of the most important units of the future Serbian Encyclopedia .

Usually, for Serbs it is almost customary, things that ought to be done by state institutions are done by individuals on their own expense. It was so also in this pioneer endeavor. Institutions were replaced by Milena Milanovic who already indebted the Serbian culture with significant projects: *Serbs in the World*, *Renown Serbian Physicians*, *Serbs Who Have Marked the Twentieth Century*.

Her name is on the covers of these lexicons. It will be remembered not only by those who are in them but by those unnumbered who will be in need for it.

The exile is one of the first freedom institution. If the First Man was expatriate, all of his descendants were born abroad. The exile was before the most severe punishment and in our time it is chosen by free will. For a man it is easier to be a foreigner in a foreign than in his own country. The emigration is a divine institution. The man's right not to live in own country if the life in it is for him unbearable.

A language is a proof that a connections between skies and earth are never broken. By means of the language we remember and we are homesick. The language is the only homeland of the poets, especially poets in exile. The language has never ceased to fight for its rights. Therefore, it determines to the writers roads and destinies. Tyrannies

have never left behind any artwork. For creation process, the same freedom is necessary as the one that created the worlds.

Looks like Serbs write more than other nations. And they reveling to the paper more than to anybody, speaks about their destiny. A book titled *You will not easily get rid of a book*, is the one translated also here. In spite of all changes, new media, newspapers and new creations, the book, as an ideal invention, remains irreplaceable. Therefore, it will be triumphant in the end as it was triumphal in the beginning.

Matija Beckovic, Academician

Уместо предговора

Ево књиге коју смо одавно чекали. Деценијама смо се вајкали да је крајње време да је имамо и губили наду да ћемо је икад имати.

Да је било среће, што је већ једна од наших најчешћих узречица, она би била давно написана, а касније само допуњавана. Чинило се да је раније било лакше ући у траг и саставити адресар наших људи у расејању, али као да су од тога зазирали и они сами. Писци у изгнанству су се до скоро могли на прсте набројати. Што је изгнанника било више било је и мање наде да ћемо се икада помоћи оваквог лексикона. Најскромнији именик био је недостижни циљ, а ево, пред нама је велелепни, регуларни, по међународним стандардима приређен лексикон српских писаца у расејању. Он ће уједно бити и једна од најважнијих јединица будуће Српске енциклопедије.

Код Срба је готово уведено у обичај да оно што би требало да раде државне институције чине појединци о свом трошку. Тако је било и у овом пионирском подухвату. Институције је заменила Милена Милановић, која је српску културу већ задужила значајним пројектима: Срби у свету, Познати српски лекари, Срби који су обележили двадесети век.

Њено име је на корицама и овог лексикона. Памтиће га не само они који су у њему пописани и побројани него и они неизбројни којима ће у будућим временима бити неопходан.

Изгнанство је једна од првих институција слободе. Ако је први човек био изгнанник и све његово потомство рођено је у изгнанству. Изгнанство је некад била најтежа казна, а у наше време се бира добровољно. Човек лакше подноси да буде туђин у туђој него у својој земљи. Емиграција је света институција. Право човека да не мора живети у рођеној земљи, ако му је живот у њој неподношљив.

Језик је доказ да везе између неба и земље нису никад прекинуте. Преко језика се сећамо и чезнемо за својим првим завичајем. Језик је једина отаџбина песника, а поготово песника изгнанника. Они су се најчешће и одлучивали за изгнанство да би могли слободно говорити и писати на свом матерњем језику. Језик никада није престао да се бори за своја права. Зато писцима одређује путеве и судбине. Тираније нису оставиле ниједно уметничко дело. За стваралаштво је неходна она иста слобода која је створила свет.

Као да Срби пишу више него други народи. А то што више поверавају хартији него икоме говори о њиховој судбини. Нећете се лако ратосиљати књиге, један је од најновијих наслова који је преведен и код нас. Упркос свим променама, новим медијима, новинама и новотаријама, књига као идеалан изум, остаје незамењива. Зато ће тријумфовати и на крају као што је тријумфовала на почетку.

Матија Бећковић, академик

Реч аутора

Стицајем историјских и других околности, Срба у расејању данас има преко четири милиона у око сто земаља на свих пет континената. Лексикографска и друга литература о српској дијаспори је скромна. У жељи да помогнемо неговању култа међусобног поштовања, зближавања и сарадње, како међусобно тако и са светом, као и бележењу података за потомке и историју српског народа, да се упознамо са доприносом развоју средине у којој живе, афирмишемо њихове успехе и достигнућа, пројектовали смо почетком деведесетих година *Српску енциклопедију XX* века са петнаест тематских области из свих подручја материјалног и духовног стваралаштва Срба у расејању.

Користећи међународно позната и призната правила израде енциклопедијске литературе, определили смо се за објављивање енциклопедијских зборника приређених по систему биографских лексикона, на основу извора података од самих учесника када су у питању још активне личности, а за оне који више нису међу нама користиће се јавно доступна литература. Лексикони садрже личности које испуњавају пројектима предвиђене критеријуме. Припадност српском идентитету, у смислу учешћа у лексикону, исказује се личним опредељењем. Учешће у лексиконима се не наплаћује нити се условљава претплатом односно куповином. Пројекат финансира издавач уз помоћ спонзора односно пренумераната.

The Author's Word

With the concurrence of events and other circumstances, there are over four million Serbs in Diaspora today in about a hundred countries of all five continents. Lexicographic and other literature about Serbian Diaspora is modest. In desire to help in cherishing a cult of mutual respect, togetherness and cooperation, not only mutually but also with the world, as well as to record data for the descendants and history of Serbian people, and to get acquainted with the contribution to development of the milieus they live in, and to promote their success and achievements, at the beginning of nineties we designed a project *Serbian Encyclopedia of the 20th century* containing fifteen thematic units from all fields of material and spiritual creativity of the Serbs in Diaspora.

Using internationally known and acknowledged rules for making encyclopedic literature, we have decided to publish encyclopedic collections arranged according to the system of biographic lexicons, based on the sources of participants themselves for those still active persons, and for those who past away the publicly accessible literature to be used. Lexicons contain persons who meet criteria foreseen by the project. Belonging to the Serbian identity, in a way of participating in the project, is being declared by the personal decision. The participation in lexicons is free of charge and it is not restricted by subscription or buying. The project is funded by the editor and with the help of sponsors, and of pre-numerals.

Сваки пројекат се верификује преко Савета пројекта а операционализује редакција коју чине познати интелектуалци, људи добре воље и племенитих побуда, без обзира на политичка убеђења.

На тим принципима до сада су објављени следећи лексикони:

- *Срби у свету* - ко је ко 1996/1999, у Београду и Лос Анђелесу, паралелно на српском ћирилицом и енглеском језику, на 702 странице, обухваћено 2100 биографија познатих Срба из 80 земаља, са предговором академика Добрице Ћосића и проф. др Николе Моравчевића.
- *Познајте српски лекари*, Београд-Торонто, 2005. Поводом 130. годишњице Српског лекарског друштва, први пут написано је 1538 биографија легенди српске медицине, на 942 странице, са предговором академика Владимира Кањуха.
- 500 личности, из науке, културе и уметности из Србије и дијаспоре, изабрао је Уређивачки одбор од 26 чланова које је предводио Дејан Медаковић, председник Српске академије наука и уметности.

Истовремено, док су обрађивани наведени лексикони, у протеклих 20 година истраживани су подаци за све области материјалног и духовног стваралаштва Срба у расејању у мери у којој је то било могуће. Почетком деведесетих година, забележено је да се књижевним стваралаштвом бавило преко хиљаду Срба настањених широм планете. Међутим, истраживање није могло бити започето јер нисмо могли добити поузданије податке о делима која се налазе по библиотекама и сличним ус-

Every project is verified by the Project Council and is being operational by editorial board of renown intellectuals, good willing people and noble intentions, regardless of political views.

The following lexicons were published based on the above principles:

- *Serbs in the World - Who is Who, 1996/1999*. in Belgrade and Los Angeles, parallel in Serbian Cyrillic and English language, on 702 pages containing 2100 biographies of renown Serbs from 80 countries and with the foreword by Dobrica Ćosić and Prof. Dr. Nikola Moravčević.
- *Renown Serbian Physicians*, Belgrade-Toronto, 2005. On the occasion of the 139 years of the Serbian Physicians Association, for the first time, 1538 biographies of the legendary Serbian physicians, were written on 942 pages with the foreword of Academy member Vladimir Kanjuh.
- *Serbs who marked the 20th Century - 500 persons from science, culture and arts from Serbia and Diaspora*, have been chosen by the 16 members of editorial board lead by Dejan Medaković, the president of the Serbian Academy of Science and Arts.

At the same time, while the quoted lexicons were processed, in the past 20 years, data for all fields of material and spiritual creative work of Serbs in Diaspora were researched to the extend that it was possible. At the beginning of nineties, it has been recorded that in literary creative work were engaged more than thousand Serbs settled down all over the planet. However, the research has not started because we were unable to get more reliable information about works located in libraries and similar institutions

тановама на свим континентима где има наших миграната. Истовремено смо констатовали да српске институције немају основне податке о књижевном раду и стваралаштву Срба изван домовине за протеклих скоро сто година, тј. од 1914-2014, сем неких изузетака. Недостају пописи књига на српском језику објављених у иностранству, азбучници аутора и шифара, библиотечки фондови са књигама из емиграције, сигнатуре тих књига и веће студије о емигрантској књижевности, преводилачком, приповедачком, научном или политичко-публицистичком раду српске емиграције. Вангранична књижевност није предмет ни на једној високошколској установи. Недостаје комплетнији попис књига српских писаца који пишу на страним језицима и приручник са основним подацима о нашим људима интегрисаним у друге културе и књижевности, а ти актери, стари мигранти чија реч није допирала до матице нестају и већ њихови потомци одлазе у пензију!

Увидом у Светску конвенцију о ауторским правима (УНЕСКО 1952, ратификоване од 51 државе и Југославије 1966) предвиђена је заштита дела особа без држављанства и избеглица. Очигледно да се ова конвенција у нашој бившој држави на различите начине примењивала. У неким републикама мигранти су сматрани патриотима и њихово стваралаштво штићено. У другим (Србија) сматрани су народним непријатељима, те према томе њихова дела нису била предмет заштите нити се чувао обавезни примерак... Овај третман има и данас штетне последице на континуитет и квалитет сарадње матице и расејања и бројне проблеме при дефиницији националног језика и писма, националне припадности аутора и

in all continents with our immigrants. At the same time, we have ascertained that Serbian institutions do not have the basic information about literary work and creativity of the Serbs out of the homeland for almost past hundred years, that is from 1914-2014, except for a few exemptions. The lists of books published abroad in Serbian language were missing, as well as the names of authors in alphabetical order and codes, library holdings with books from emigration, call numbers of those books and larger studies about emigrant literature, translators, story tellers, scientific or political editorial work of the Serbian emigration. The studies course about created literature out of the country is still not to be found in any high school institution. The more detailed list of books by Serbian writers who are writing in foreign languages and a handbook with the basic information integrated in other cultures and literatures, and those participants, the old migrants whose word never reached the home, slowly disappear and their descendants already retire in pension!

By the insight into World Convention about Author's Royalties (UNESCO 1922, ratified in 51 states, and Yugoslavia as well in 1966), appears that the protection of works rights is provided for stateless persons and refugees. It is obvious that this convention was applied in our state in various ways. In some republics migrants were regarded as patriots and their creative work enjoyed protection. In others (Serbia) they were regarded as peoples enemies and, accordingly, their works were not the subject of protection and no obligatory copy was secured. Such treatment has even today damaging consequences for continuity and quality of cooperation between homeland and Diaspora, and numerous problems by

посебно при категоризацији књига у међународним релацијама, што нарушава углед државе која та питања не решава.

Будући да се лексикографи не баве решавањем ових проблема који су не само стручне већ и мултилатералне и политичке природе, очекује се да ће се неки од надлежних органа - министарства културе, просвете, дијаспоре тим проблемима позабавити. Неке започете акције су веома корисне, као што је (2002) публикација САНУ Библиографија српске књижевности у емиграцији, 1941-1991, којом је са 130 личности, први пут, укинута жиг тајне и проклетства српских писаца, научника, публициста и људи од пера који су се у метежу Другог светског рата и послератних политичких подела нашли изван отаџбине и ту наставили или започели свој књижевни рад, чије резониране биографије су објављене. Међутим, само једно Удружење српских писаца и уметника у иностранству (основано у Лондону 1951) имало је до сада 700 чланова! Такође, Народна библиотека Србије, поред свих проблема, уништених фондова у претходним ратовима, почела је 2005. године са прикупљањем уникатних примерака грађе наших емиграната за Србику, тј. уопште литературе објављене на српском језику односно о Србији. Ова акција и припрема за обележавање стогодишњице Великог рата као и 200-годишњица доласка првог Србина Ђорђа Шагића - Џорџа Фишера на тло Америке, подстакла нас је да предузмемо низ активности на припреми за објављивање лексикона *Српски писци у расејању, 1914-2014*, на основу већ прикупљених и касније пронађених података и да то буде наш скромни допринос овим активностима. Циљ на-

defining the national language and script, authors' national; belonging and, especially, for categorization of books in international relations, and that is damaging for the reputation of the state that does not resolve this matters.

In view of the fact that lexicography does not go into solving of these problems which are not only of professional but also of multilateral and political nature, it is expected that some of the authorized bodies - a ministry of culture, education, Diaspora - will occupy themselves with this problems. Some of the started actions are very useful, like the SANU publication (2002) *Bibliography of Serbian Literature in Emigration, 1941 - 1991* by which, for the first time, 130 persons, Serbian writers, scientists, publicists and men of letters were freed from the secrecy and damnation label, and who, in the turmoil of the WW2 and after war political divisions, found themselves out of the homeland and continued or started their literary work, all those whose rezoned biographies were published. However, only one Association of Serbian Writers and Artists abroad was founded (founded in London in 1951) until now had 700 members! Also, the Peoples Library of Serbia, in spite of destroyed holdings in previous wars, in 2005 started to collect unique copies of materials of our emigrants for *Serbica*, that is the literature published in Serbian language generally, that is the one about Serbia. This action and the preparation of the Great War memorial, as well as the 200th anniversary of Djordje Šagić - George Fisher, the first Serb to arrive in America, induced us to initiate a series of activities to prepare for publishing the lexicon *Serbian Writers in Diaspora, 1914 - 2014*, based on already collected and later found data, and by doing so to contribute to these activities. The goal of our project is to research, re-

шег пројекта је да се истраже, забележе и објаве подаци који ће омогућити ретроспективни преглед и вишестрани допринос Срба - писаца у расејању, у неговању српског језика и очувању културног идентитета српског народа, да се формира грађа за научноистраживачки рад и стручно проучавање српске књижевности у емиграцији, да се сагледа њен обим, да се вангранична књижевност учини доступном образовном систему, да се захвали тим нашим прегаоцима на једном изузетно хуманом и значајном послу који обављају, да се обједине сви који пишу и објављују дела на српском језику у велику читанку српске књижевности и културе.

Књижевно стваралаштво српских писаца у расејању, иако део корпуса српске културе, несумњиво чини нашу књижевност тематски разноврснијом, богатијом, стилски лепшом. Читаоци и стручна јавност одредиће судбину књижевних дела. Међутим, њихов укупни ангажман у области духовног стваралаштва, има још веома важних функција, као што су очување језика, континуитет сарадње са матицом и матице са средином у којој живе, о чему се такође мало зна. Тамо где их има опстају школе, парохије, славистичке студије, промоције поезије и прозе, издају се часописи, постоје радио и телевизијске емисије, разни културно-уметнички садржаји. Управо све ово је мотив за постојање овог лексикона.

Формулисали смо критеријуме и желели да обухватимо Србе који 1) живе ван матице најмање 10 година у континуитету, односно 30 са паузама; 2) пишу своја литерарна дела на српском или језику средине у којој живе; 3) носиоци су бар једне књижевне награде;

gister and publish data that will enable a retrospective overview and multisided contribution of Serbs - writers in Diaspora, to cherish Serbian language and to preserve the cultural identity of Serbian people, to create the material for scientific research work and the professional study of Serbian literature in emigration, to get a view of its scope, to make out of land literature available to the educational system, to express gratitude to our zealous workers for the exceptional human and significant work they are doing, to unite all those who write publish works in Serbian language into a great textbook of Serbian literature and culture.

The literary creative work of Serbian writers in Diaspora, although a part of the Serbian culture corps makes no doubt our literature thematically more diverse, richer and more beautifully styled. Readers and professional public will determine the destiny of literary works. However their whole engagement in the field of spiritual creativity has other important functions like guarding the tongue, continuity in cooperation with the homeland and the response to the milieu they live in, about which also only a little bit is known. Wherever they are there are schools survive, as well as eparchies, Slavic studies, presentations of poetry and prose books, magazines are published, and other radio and TV programmes, various cultural and artistic programs exist. And this exactly is the motive for the existence of this lexicon.

We have defined criteria and wished to include Serbs who 1) live continually outside of the homeland at least 10 years, that is 30 years with breaks, 2) write their literary works in Serbian or the language of the environment they live in, 3) who have got at least one literary award, 4) members of the local, national or international

4) чланови су локалног, националног или међународног удружења писаца; 5) са прецизно наведеним библиографијама једног до пет дела (наслов, година и место издања); аутори са више од 30 објављених дела могу бити представљени са 10, а они са преко 50 са 20 библиографских јединица. Узети су главни књижевни жанрови: проза и поезија, тј. збирке песама, збирке приповедака, романи, зборници књижевних радова, мемоари, биографије, аутобиографије (без периодике). Забележене су и све комплементарне области као што су преводи са и на српски језик, писање текстова за радио и ТВ емисије, научноистраживачки радови, издавачка делатност и слично.

Подаци о учесницима преузети су из више извора: попуњених упитника од самих аутора, литературе, архивске грађе и јавно доступних електронских записа. Одреднице се састоје из два дела: први део чине кратке личне и професионалне биографије, а други навођење ауторских дела. Учесници су наведени по азбучном реду презимена аутора. Поштовали смо дискрецију учесника да одговоре само на питања која желе, због чега се текстови међусобно разликују у погледу садржаја, редоследа и дужине.

С обзиром на скромна средства и изворе података као и недовољно прецизну методологију истраживања у области, сматрали смо да је најцелисходније Лексикон припремити у сарадњи са учесницима и представницима њихових књижевних удружења, јер књига их је окупила.

На наш позив посредно или непосредно, пре свега електронском поштом, одазвало нам се преко хиљаду потенцијалних учесника са свих кон-

writers' association, 5) with precisely quoted bibliographies of one to five works (a title, year and place of publishing); authors of more than 30 published works can be presented with 10, and those over 50 with 20 bibliographic units. The main literary genres were taken: poetry, prose, that is poetry books, prose books, novels, collections of literary works, memoirs, biographies, autobiographies (without periodicals). All complementary fields like translations from and into Serbian language are being recorded, writing texts for radio and TV programmes, scientific and research works, publishing activity and similar.

The data about participants were taken over from numerous sources, filled out questionnaires by authors themselves, literature, archive materials, literature and publicly accessible electronic notes observation. Entries consist of two parts, the first part are short and professional biographies, and the second one quotation of author's works.

The participants are in alphabetical order of author's last name. We have respected discretion of the participants wish to make their own choice of questions they wish to answer, wherefore the texts differ regarding content, order and length.

In view of the modest funds and sources of information, as well as an insufficient precise methodology of research in the field, we assumed that it is the most suitable to prepare Lexicon in cooperation with the participants and representatives of their literary associations, because the book gathered them around itself.

At our call directly or indirectly, but mostly via e-mails, have responded over a thousand potential participants from all continents. We have processed about 540 participants and about 300 of those who

тинената. Обрадили смо 540 активних учесника и око 300 оних који више нису међу нама. Обухватили смо тако ауторе из близу 60 земаља, највише из САД (128), Канаде (92), Румуније (78), Немачке (69), Француске (63), Швајцарске (59), Аустралије (52), Велике Британије (43), Аустрије (21), Мађарске (20) и надаље од 10-1 Италија, Шведска, Холандија, Пољска, Грчка, Чешка, Белгија, Јужноафричка Република, Аргентина, Бразил, Венецуела, Данска, Египат, Зимбабве, Јужна Кореја, Кина, Мексико, Шпанија...

Историчари књижевности знају да је дијаспора колевка свеколике српске писмености од Хиландара, преко Арада, Будима, Беча, Трста, надаље преко Вука и Доситеја... Следом историје Србије приметити ће се имена писаца Јована Дучића, Растка Петровића... Слободана Јовановића, Милоша Црњанског, Васе Д. Михаиловића, Матеје Матејића, Саве Јанковића... Чарсла Симића, Стива Тешића, Негована Рајића... оно што знамо, чије поруке су допирале до матице. Даље има и оних који су своје књижевно име стекли у матици а добар део времена, дуже или краће, боравили у другим срединама, као што су Данојлић, Албахари, Киш, Ивањи, А. Петровић и други. Све ћете их наћи и у овом лексикону. Они су већ препознати као писци по својим делима иако су истовремено били дипломате, државници, инжењери, научници, професори... Међутим, у овом лексикону, поред наведених, налазе се имена Срба из расејања најразличитијих професија у којима су веома успешни и тако препознати у средини у којој живе, али се истовремено сада сазнаје да се баве и лепом књижевношћу. Као уметници, они су грађани света који користе своје право да пишу на је-

are no longer among us. So we included authors from almost 60 countries, most of them from U.S.A. (128), Canada (92), Rumania (78), Germany (69), France (63), Switzerland (59), Australia (52), Great Britain (43) Austria (21), Hungary (20) and further on from 10 - 1, Italy, Sweden, Netherlands, Poland, Greece, Czechoslovakia, Belgium, South African Republic, Argentina, Brazil, Venezuela, Denmark, Egypt, Zimbabwe, South Chorea, China, Mexico, Spain...

Historians know that Diaspora is a cradle of the Serbian literacy as a whole from Hilandar, over Arad, Budim, Vienna, Trieste and, further on Vuk and Dositej. By following the course of history of Serbs, names Jovan Dučić, Rastko Petrović, Slobodan Jovanović, Miloš Crnjanski Vasa D. Mihajlović, Mateja Matejić, Sava Janković, Charles Simić, Steve Tesić, Negovan Rajić will be noticed ...as we know their messages got through to the homeland. Further one, there are those who their literary name acquired in the homeland and stayed longer in other environments like Danojlić, Albahari, Kis, Ivanji, A. Petrović and others. You will find all of them in this lexicon. They have been already recognized as writers according to their works although, at the same time, they were diplomats, statesmen, engineers, scientists, professors... However, in this lexicon, beside quoted, there are also names of Serbs from Diaspora of the most diversified professions, very successful in what they are doing and so recognized in their milieus where they live, but at the same time, we get to know that they are also engaged in belletristic literature. As artists they are citizens of the world who are using their right to write in the language they choose on their own. These

зику који сами изабери. Ови Срби најразличитијих професија пишу на српском језику, а писати на свом језику значи бити у свом завичају. Стога, будући да у свету нема дефиниције писца-аматера, ми смо ове Србе, **који пишу и на српском језику, назвали српским писцима. О њима је у овом лексикону реч.**

На основу личних казивања може се закључити да је око 80 одсто учесника са високом стручном спремом. Ту сами наведоше 115 књижевника, заједно са преводиоцима и новинарима. Следе близу стотину по рангу професора универзитета - најбројнији стручњаци - инжењери, лекари и слависти. Такође, ту је 16 академика, као и три духовника, великодостојника, које је Српска православна црква канонизовала у свеце. И надаље, по бројности долазе уметници, официри, економисти, предузетници, свештеници, библиотекари, медицинске сестре, и 25 других професија. Имајући у виду не баш добре услове у којима смо бележили податке за први лексикон ове врсте, егзактно смо установили постојање четири хиљаде књига чије наслове смо овде поменули, што је, претпостављамо, само једна трећина од постојећих. Још нису обрађени и идентификовани учесници из педесетак земаља, што за други том лексикона, остављамо настављачима овог посла. Свакако да се овај фонд података може сматрати само иницијалном грађом за даље бележење података и рад у овој области.

Биографије у овом Лексикону, писане језиком чињеница, илуструју драматичну српску историју, немирење са неправдама и невољама које су их својим књижевним оружјем претварали у наду за боље сутра на овој планети.

Serbs of the most diversified professions write in Serbian language, and writing in the own mother tongue means to be in the homeland. Therefore, because the world does not have a definition of writers amateurs, we have those Serbs, **who are writing also in Serbian language named Serbian writers. This lexicon here is about them.**

On the basis of personal statements, it can be concluded that there are about 80% of participants with higher professional education. They stated, on their own, 115 writers together with translators and journalists. There follow also about hundred of them with rank of university professors - the most of them are experts - engineers, physicians and Slavics. Also there are 16 academics, as well as three clergymen, most reverend who were canonized as Saints by the Serbian Orthodox Church. Further on, according to numbers there are artists, officers, economists, entrepreneurs, priests, librarians and medical nurses and 25 other professions. With regard to not favorable conditions of registering data for the first lexicon of this kind, we have exactly established the existence of four thousand books which titles we have mentioned here, and that is as we believe, only one third of the existing ones. Still there are not included and identified the participants from about fifty countries which will be left for the consequent compilers of the second volume of this lexicon. Anyways, this data material can be regarded only as an initial material for further recording of data in this field.

Biographies in this Lexicon written in the language in facts, illustrate a dramatic Serbian history, refusing to comply to injustices and misfortunes which they

Ми такође желимо да ова књига својим постојањем и наведеним доказима буде поуздан водич за боље разумевање, поштовање и сарадњу Срба међусобно и са светом.

Поред биографија и информација о српским удружењима писаца у иностранству који су сарађивали на припреми овог лексикона, да бисмо одговорили на интересовање учесника, приредили смо и неколико текстова из српске историје и културе, као и податке о свим храмовима Српске православне цркве и дипломатско-конзуларних представништава Србије, институција које писци у расејању препознају као своју матицу и очекују да тако и буду схваћени.

Желимо да се захвалимо свима који су нас подржали у настојању да се ова књига појави, посебно академику проф. др Слободану Реметићу, раније директору Института за српски језик Српске академије наука и уметности, председника Савета пројекта и члановима за драгоцене савете у конципирању садржаја и критеријума, а нарочито непосредним сарадницима редакције - писцима Катарини Костић и Стојанки Раденовић Петковић из Торонта, Николи Моравчевићу из Чикага, Соњи Бесфорд из Лондона, Живку Марковићу из Цириха, Љубиши Симићу и Славици Масстикоса из Франкфурга на Мајни, Даници Додић из Париза, Види Малковић из Мелбурна и Стевану Бугарском који је приредио све текстове из Румуније. Они су управо објаснили како их је окупила књига која се у овом лексикону претворила у незаборав. Са овим оценама сложио се и академик Матија Бећковић пишући предговор и проф. др Владимир Гречић у својој рецензији.

transformed them into hope for a better future on this planet. We also wish this book with its existence and stated proofs to be a safe guidebook for better understanding, respect and cooperation between Serbs and with the world as well.

Besides biographies and information about Serbian writers associations abroad who cooperated in preparing of this lexicon, in order to respond to interests of the participants, we have also prepared several texts from Serbian history about culture, as well as data about all temples of the Serbian Orthodox Church abroad and diplomatic & consular missions of Serbia, the institutions that Serbs in Diaspora recognize as their homeland and expect to be so understood.

We wish to express our thanks to all who have supported us, especially to academic Prof. Dr Slobodan Remetić, former director of the Institute for Serbian Language of the Serbian Academy of Science and Arts, and president of the Project Council, and to the members for the precious advices in determining criteria, and, especially, to the immediate cooperators of the editorial board - writers Katarina Kostić, Stojanka Radenovic-Petković from Toronto, Nikola Moravcevic from Chicago, Sonja Besford from London, Živko Marković from Zurich, Ljubisa Simić and Slavica Mastikosa from Frankfurt on Main, Danica Dodić from Paris, Vida Maljković from Melbourne, and Stevan Bugarski who arranged all texts from Romania. They have just explained how the book got them together which this Lexicon transforms into a book not possible to forget. With these evaluations agreed academic Matija Becković by writing a foreword and Prof. Dr. Vladimir Grečić in his review.

Пошто учешће у Лексикону није наплаћивано, за објављивање Лексикона дугујемо захвалност зајмодавцима и претплатницима, као и „Фонду дијаспоре за матицу“ за део трошкова припреме за штампу. Постхумно, изражавам посебно поштовање супругу Томиславу Милановићу, који ме је подржавао у свим мојим подухватима. Захваљујем се и тиму сарадника и члановима своје породице и имена свих с поштовањем објављујем у овој књизи.

28. јун 2015.

Милена Милановић

Since the participation in this Lexicon was free of charges, for publishing we are thankful to borrowers of money and subscribers, as well as to the „Diaspora Funds for Homeland“ for the part of costs for printing preparations. Posthumously, I express special respect to my late husband Tomislav Milanović who supported me in all my projects. I also thank the team of collaborators and members of my family and I publish all their names in this book.

June 28, 2015

Milena Milanović

ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ *Српски јубилеји у књиџама*

Живимо у времену у коме постоји потреба упознавања и тешње сарадње са посленицима писане речи, припадницима српскога рода, магде се они налазе или налазили, чије патриотске споне са домовином ваља неговати и учврстити, ради јачања националног идентитета, који обухвата религијска, друштвена, језичка и културна обележја и симболе. Чињеница је да кроз идентитет човек стиче свест о себи и позиционира се у односу на друге. Српски писци у расејању су једна од оних тема којима се дуго нисмо бавили на прави начин, на то подсети обележавање стогодишњице Великог рата, обележавање два јубилеја - 220. годишњице рођења и 200. годишњице усељења Ђорђа Шагића (1795-1873) у Америку, у историји сеоба Срба у прекоокеанске земље познат као први Србин који се доселио у САД и остао на тлу Америке до краја живота, као родоначелник највеће српске заједнице на америчком географском простору. Амерички историчар Џон Ливингстон је Фишера препознао као аутора *Мемоара* који представљају зачетак авантуристичке прозе у САД, и уврстио га међу 200 најугледнијих Американаца. О Џорџу Фишеру су написане књиге, магистарске тезе, снимају се филмови...

Срби су, иначе, одлазили у свет, особито у преокеански, етнички сасвим формиран, или у процесу ин-

EXTRACT FROM CRITIQUE *Serbian jubilees in books*

We live in time where there is a need to be informed of close cooperation with workers of written word, members of Serbian nation wherever they are or they have been; whose patriotic connection with native country should take care and strengthen all for the purpose of durable national identify which includes religions, social, language and cultural marks and symbols. The fact is that a man - through own identity is having consciousness of himself and puts it in relation to the others. Serbian writers in Diaspora are one of those themes of which we have not been occupied in proper way so that the mark of hundred-years of Great War, mark of two jubilees - 220 years since the birth and 200 years of immigration of Djordje Sagic / George Fisher (1795-1873) to America, at Serbian migration history so transoceanic countries known as first Serb who moved to USA and stayed there to the end of his life: as a founder of a family and one of the highest Serbian society on American geographic ground. American historian John Livingstoun recognized Fisher as the author of *Memoires* which present the beginning of avanturistic prose in USA and also include him among 200 of most respectable Americans of George Fisher books were written, M.A. examinations, made many movies...

Otherwise, Serbs moved to the world specially in overseas, countries ethnically completely formed or were in the

тензивног формирања, са својим културним наслеђем. Долазак у нове животне средине, сем ратом изазване невоље које све још више компликују, значи је, у ствари, два основна животна опредељења. Прво, најважније је било усмерити се на што брже укључивање у нову друштвену средину ради обезбеђивања повољнијих услова за живот, по цену етничке асимилације. Друго опредељење било је усмерено на стари завичај, одржавање националних, верских и културних особености и, ради тога, одржавање веза са отаџбином. Задовољавање својих националних и верских потреба вршило се у духовним, братским, друштвеним и добротворним организацијама и културним удружењима. Очување националне свести је било, дабоме, од велике важности. Перо Слијепчевић, у књизи *Срби у Америци* објављеној 1917. у Женеви, поред осталог пише: „Своју националну свест показали су амерички Срби већ довољно у своје раду... Чим су нашој земљи почеле да прете велике опасности, Срби у Америци почели су да оснивају разне добротворне фондове, да јој помогну. Бурна времена и ратови, од 1908. на овамо, уопште су, више него ишта друго, подигли српску националну свест у Америци“ (стр. 91).

Објављивање лексикона *Српски писци у расејању, 1914-2014*, представља издавачки подухват вредан сваке пажње и поштовања. У лексикону се, с правом истиче, да је дијаспора колевка свеколике српске писмености, из које је израсла плејада стваралаца најзначајнијих књижевних дела. У лексикону су дата имена 800 писаца и њихова најзначајнија дела из близу 60 земаља света, имена оних за које су

process of intensive forming with their own cultural inheritance. Coming to a new life surrounding, except those of war provoked troubles which made additional complication were in fact two basic of life determination. The first and the most important was directing as soon as possible inclusion to a new life environment in order to provide better life conditions at any price of ethnic assimilation. The second decision was direction to an old native country preserving national, religions and cultural characteristics - all in order to be in close connection to the fatherland.

Satisfaction of their own national and religions needs they did in religions, brotherly, friendly, social and charitable organizations and cultural societies. The preserve of national consciousness was of course, of great importance. Pero Slijepcevic in his book *Serbs in America* published in 1917 in Geneva, besides all says: „Their own national consciousness the American Serbs themselves showed well enough in their work... As soon as our country was in great danger, Serbs began to found different beneficiary funds in order to help the country. Violent times and wars since 1908 and on, generally speaking, are more than anything else werease Serbian national consciousness in America (page 91)“.

The publishing of Lexicon *Serbian Writers in Diaspora, 1914-2014*, presents the publishing project for any attention and respect. The Lexicon, on the first place says that Diaspora is the cradle of complete Serbian writing which gave pleiad of well important creators of literary works. The Lexicon contains names of 800 writers and their significant works from nearly 60 world countries. Those who created this project succeeded to

творци овог пројекта успели да прикупе релевантне податке, а који су стварали током напред поменутог стогодишњег периода. Лексикон је рађен по стандардима конвенција UNESCO...

Лексикон је на високом степену израде. Написан је јасно и прегледно, те заслужује пажњу стручне и сваке друге јавности. Представља значајан допринос српској лексикографији и веома занимљиво штиво за све оне који се на овај или онај начин баве људима у расејању, а посебно за оне који су заинтересовани за српске писце и њихова дела широм света.

Објављивањем овог лексикона попуниће се бар донекле празнина која постоји у овој области литературе и културе Србије уопште.

Проф. др Владимир Гречић

collect relevant information and who have been creating them during above mentioned hundred years period. Lexicon has been printed according to standards of UNESCO convention.

Lexicon is on very high level of composition. It is extremely clear and understanding, so it deserves special attention of experts and any other public.

It presents the important contribution to a Serbian lexicography and very interesting text for all those people who are in any way involved in the people from Diaspora, specially for those who are interested in Serbian writers and their works all around the world.

The publishing of this Lexicon will partly filled emptiness which exists generally in this part of literature and Serbian culture.

Prof. Dr. Vladimir Grecic

Двестогодишњица доласка Ђорђа Шајића (Џорџа Фишера) у Америку

Интересовање Американаца за овог необичног Србина, кога знају само под именом Џорџ Фишер, расте последњих година, јер се он сматра значајном историјском личношћу. Амерички историчар Џон Ливингстон је Фишера, првог српског досељеника у Америку, препознао не само као учесника револуција у Мексику и Тексасу средином 19. века већ и као аутора мемоара, који представљају зачетак авантуристичке прозе у САД.

Шагић је рођен у Аустроугарској 30. априла 1795. године у Секешфехервару (Стони Београд) у породици досељеника из Србије, који су у околину Будимпеште дошли у таласу Велике сеобе Срба под притиском Турака. После

200 Years of George Sagic (George Fisher) Coming to America

The American interests in this unusual Serb whom they know only under the name George Fisher became greater in last years, because he is considered as an important historical person. American historian John Livingstone recognized Fisher as a first Serbian immigrant to America not only as a participant of the Revolution in Mexico and Texas in the middle of the XIX century but as an author of memoirs which represents the beginning of avanturistic prose in USA.

Šagić was born in Austria-Hungary on April 30, 1795 in Sekeshfehervar (Stoni Beograd) in the immigrant family from Serbia who came in the surrounding of Budapest in the wave of great migration

смрти оца, Ђорђе одлази у Сремске Карловце, центар Српске православне цркве, где похађа гимназију и стиче класично образовање. Намера породице Шагић је била да се Ђорђе школује за свештеника. Учио је поред веронауке, немачки, грчки и латински, што му је касније добро дошло у Америци.

Са осамнаест година напустио је школу и прешао у Србију 1813. године, где се прикључио Карађорђу и устаницима у борби против Турака. Учествовао је с протама Томом и Петром у биткама за одбрану Београда. Након пораза који су српски устаници претрпели, Шагић бежи у Аустрију. Провео је две године плутајући лађама Дунавом као трговац, да би се 1815, у Хамбургу укрцао на брод „Delever“ за Америку, као „откупљеник“. У то време капетан брода је практиковао да, уколико има слободних места на броду, прима и оне који немају пара да купе карту, с тим да их кад стигне до одредишта, „прода“ оне коме су потребни радници и који је спреман да капетану брода плати карту за њих. Шагић је са још двојицом успео да побегне с брода пре него што је приспео у луку у Филаделфији и придружи се рибарима који су на обали пецали. И тада, 1815. године, претпоставља се да га је полицајац легитимисао питајући га ко је, да би му овај одговорио једином речју коју је на енглеском знао, Ђорђе Шагић, дошљак из Војводине, уписан у америчку полицијску бележницу као Џорџ Фишер.

Неко време је радио по Њу Орлеансу, оженио се и настанио у Мисисипију код тазбине. Авантуриста у души планирао је да иде у Тексас с Експедицијом Џејмса Лонга, што му се и остварило.

of Serbs under the pressure of Turks. After the death of his father George he moves to Sremski Karlovac, the center of Serbian Orthodox Church where he attends High School getting the classical education. The intention of Šagić family was for Šagić to be the priest. He learned besides religion, German, Greek and Latin which was later very good for him in America.

When he was eighteen he left school and moved to Serbia 1813 where he joined to Karađorđe and uprisers in the battle against the Turks. He participated with priest Toma and Peter in the battle for the defence of Belgrade. After the defeat of Serbian uprisers, Šagić moved to Austria. He spent two years being on the boats on Danube as merchant with the purpose to go abroad in 1815 in Hamburg ship „Delever“ to America as an „ransomed“. In that time the captain of the ship used to receive those who have no money for ticket, if there were free places on the ship, and when come to the destination he „sells“ them to those who need workers and who was ready to pay the tickets for them. Šagić succeeded to escape from the ship, with two friends, before arrived to the harbour of Philadelphia and to join to the fishermen who fished on the shore. And then, 1815, it is supposed that a policeman asked his identity and asking for his name. Šagić answered only in one word which he knew – I am Fisher, i. e. fisher. In this way, saying only one word he knew in English, George Šagić, with origin from Vojvodina, was registered in American police book as George Fisher.

A certain time he worked in New Orleans, has married and settled in Mississippi in wife's family. Adventurist in nature he planned and realized to go to Texas with

Одлазећи у Тексас, који је тада припадао Мексику, мој чукундеда није ни знао да ће тамо остати пуних 20 година. И није ни слутио да ће у Америци имати 23 занимања – прича Шагићев чукунук Лари Малета из Хјустона, који и данас чува породичне успомене на Џорџа Фишера.

У Мексику је Шагић био и директор царине у Галвестону, затим цариник у Маламаросу, ратни комесар, власник штампарије и књижаре и уредник. До 1835. је издавао недељни лист *Mercurio del Purtzo de Malamoros* у Маламаросу, на шпанском језику. Тај недељник био је исувише либералан за мексичке званичнике, те је проузроковао његово сељење, па и одлазак из Мексика. У октобру 1835. године, Фишер се већ налази у Њу Орлеансу као секретар Хосеу Мексији, с којим је организовао покрет против централистичке владе. Како тај бунт није успео, Шагић се запослио као генерални комесар и секретар експедиције за Темпико – прича нам Лари Малета.

Ђорђе Шагић је, како показују историјски документи који се налазе у музеју у Хјустону, активно учествовао у успостављању независности државе Тексас 1836. године.

Напустио је Мексико и у главном граду нове америчке државе афирмисао се као трговац и адвокат. Има и докумената који показују да је био члан градског одбора Хјустона, а 1843. је радио и као мајор у милицији Тексаса. Јер, Ђорђе Шагић је био учесник у рату између Америке и Мексика 1846-1848. године и извештач у америчком грађанском рату 1861-1865.

У Хјустонском музеју постоје писма преписке Џорџа Фишера с америчким политичарима о статусу Тексаса. Колико је Ђорђе Шагић уважена лич-

expedition of James Long leaving to Texas which belonged to Mexico his grand-grand son did not even know that he will stay complete 20 years. He did not even know that he would have 23 occupations – says Šagić grand-grandson Lari Maleta from Huston who even today keeps family souvenirs to George Fisher. In Mexico Šagić was the customs manager in Galvestone, after that customs officials in Malamoros, war commissar, the owner of printing office, bookshop and editor. Up to 1835 be published weekly magazine „Mercurio del Purtzo de Malamoros“ in Malamoron in Spanish language. This weekly magazine was too liberal for Mexican officials, and it causes his move and leaving from Mexico.

In October 1835, Fisher already was in New Orleans as a secretary to Jose Mexsini with whom he organized the movement against centralized government. As this rebel did not succeed, Šagić got job as a general commissioner and expedition secretary for Tempico – says Lari Maleta.

George Šagić, as seen in historical documents which are in Huston museum, actually participated in organizing of independence of Texas country 1836.

He left Mexico and in the capital city of new American State and became well-known as a merchant and lawyer. There are documents which show that he was the member of City Board of Huston, while in 1843 he worked as a major in police of Texas. George Šagić was participant in the War between America and Mexico 1846-1848 and also reporter at American civil war 1861-1865.

In Huston museum they have letter, correspondence with American politician of Texas status. How respectable person

ност Тексаса, говори и чињеница да се у Хјустонском музеју чува један његов портрет.

За Шагића се тврдило да је српски масон који је од масонерије у Немачкој добио задатак да оде у Мексико и уведе прво хришћанство, а потом и слободно зидарство. Сам Шагић је док је живео у Мексику говорио да је рођен у Београду, у Србији. Али, док је боравио 1825. године у Мексику и Тексасу, који је био у то време део мексичке државе, основао је прву масонску ложу „Yorkions“. Четири године касније, Фишер је стекао мексичко држављанство, а 1831. постао „аунтаментио“ града Сан Франциска. Функцију директора царине у луци Галвестон обављао је до 1832. године.

Мој чукундеда је умро 11. јуна 1873. године у Сан Франциску. Тог дана су заставе на свим конзулатима биле спуштене на пола копља. Уз велику погребну поворку, сахрањен је на гробљу „Laurel Hill“, поред четврте супруге Каролине Х. Фишер. Остали чланови породице сахрањени су на гробљу у Мисисипију. Кад је земљотрес 1904. погодио Сан Франциско, то гробље је потонуло, а споменици су поломљени. Зато су посмртни остаци мог чукундеде Џ. Ф. и чукунбабе Каролине 1946. премештени у предграђе Кипрес лон Меморијал парк. На том гробљу је подигнут и споменик првим досељеницима и пионирима Калифорније, а на споменику се налази и име мог чукундеде – каже његов чукунунук Лари Малете, који живи у Хјустону, а преноси *Грађански лист*.

О Шагићу као Џорџу Фишеру написане су многе књиге, магистарске тезе, снимају филмови. Сам Фишер је написао мемоаре али је и у тој личној исповести остало недоречених и недовољно познатих момената из његовог

was George Šagić, are the facts that the Huston museum has one of his portrait.

For Šagić people used to say to be a Serbian mason and from German masonry he got the task to go to Mexico to introduce, first of all, Christianity and then masonry. Šagić himself always said while living in Mexico, that he was born in Belgrade, Serbia. But while he lived in Mexico and Texas 1825 which were at that time the part of Mexican state, he found the first Masonic lodge „Yorkions“. Four years later, Fisher got the Mexican citizenship, while 1831 became „auntamiento“ of San Francisco City. The functioner of Customs manager in Galveston Harbour he was up to 1832.

My grand-grand father died in June 11, 1873 in San Francisco – this day the flags on all consulates were on half mast. With great funeral procession, he buried on the cemetery „Laurel Hill“ near his forth wife Karolina H. Fisher. The other members of the family buried on cemetery in Mississipi. When the earthquake happened in San Francisco 1904, this cemetery sunk and the monuments were broken. For that reason remains of my grand-grand father Dj. F. and grand-grand mother Karoline moved in 1946 to the suburb of Kipres Lou Memorial park. On this cemetery there was a monument to the first immigrants and pioneers of California. On this monument there is the name of my grand-grand father – says his grand-grandson Lari Maleta who lives in Huston, got from the *Civic press*.

There were written many books of Šagić as of George Fisher, master thesis, made movies. Fisher himself wrote memoirs but in his personal confession left unsaid and not enough known moments from his life. His memoirs inspired

живота. Његови мемоари инспирисали су Лорда Бајрона да се придружи грчким револуционарима, а грчки краљ Ђорђе Први, именован је 1870. године Фишера, као великог пријатеља Грчке, за доживотног почасног конзула Грчке у Калифорнији.

Када су Срби почели да формирају своју црквеношколску општину, Шагић им се придружио и помогао да оснују своју, тада малу, али брзо растућу колонију српских досељеника у Калифорнији. Све време није прекидао контакте са родном грудом. Интензивно се дописивао са Григоријем Возаревићем, Јоакимом Вујићем, проф. Бором Дејановићем...

Код нас се о 220. годишњици рођења и 200. годишњици доласка Шагића на тле Америке највише сазнало из америчких извора, а потом из романа Владислава Бајеца *Бекство од биографије* и Александра Славковића *Досељеник, 1815-2015*, потом из документарног филма *Животи у осам имена* редитеља Милорада Коларића, емитованог на Београдском фестивалу европске књижевности у Београду. Тако сазнајемо за нашег сународника да је био неизмерне енергије, у души био слободар, револуционар и авантуриста. Говорио је дванаест језика, у Америци имао чак осам имена, двадесеттри занимања, а из четири брака једанаесторо потомака... У Новом свету био је познат као Џорџ Фишер. У његовој крштеници је писало – Ђорђе Шагић.

Приредила

Олија Белосавић Милановић

Lord Byron to join Greek revolutionaries and Greek king George I named in 1870 George Fisher as a great friend of Greece, lifelong honorable consul of Greece in California.

When Serbs began to form their Churchschool community, Šagić joined them and helped to found their own, then small but quickly progressing colony of Serbian immigrants to California. All the time he did not stop contacts with motherland. He intensively did correspondence with Grigoriје Vozarević, Joakim Vujić, prof. Bora Dejanović...

In our country Anniversary about 220 years since his birth and 200 of Šagić coming to America, according to the American sources and then from the novel of Vladimir Bajec *Escape from Biography*, Aleksandar Slavković *Immigrant 1815-2015* and from documentary movie *Life in eight names* directed by Milorad Kolarić, announced on Belgrade festival of European literature in Belgrade. So we got information of our compatriot that he was of immense energy, mason in hearth, revolutionar and avanturist. He knew twelve languages, in America he had even eight names, twentythree occupations, and from four marriages eleven children... In the New World he was known as George Fisher, but in his birthlist was written – George Šagić.

Organized by

Olga Belosavić Milanović